BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ
"NICOLAE MILESCU SPĂTARUL" VASLUI

EUDOXIU HURMUZAKI ŞI COLECŢIA HURMUZAKI

(Lucrare realizată de VASILICA GRIGORAŞ)

2007

Colaborare: prof. Nicolae Ionescu
Culegere computerizată: Vasilica Grigoraş
Tehnoredactare: Luminiţa Şerban, Ionuţ Tudor
Lectura: Vasilica Grigoraş, Liliana Moga,
Maria Ţuţuianu, Anca-Mirela Bălan
Colecţia: Din colecţiile Bibliotecii Judeţene
"Nicolae Milescu Spătarul" Vaslui ; 2

Editat şi tipărit la Biblioteca Judeţeană
"Nicolae Milescu Spătarul" Vaslui

ARGUMENT

Astăzi se vorbeşte din ce în ce mai mult şi mai tare despre politicieni, demnitari, oligarhi, moguli, etc. şi din ce în ce mai puţin despre obârşia şi istoria poporului nostru.

Am uitat de istorie, de neam, am uitat, că România a dat naştere unor mari bărbaţi, care au trăit, cu întreaga lor familie, pentru o idee, şi aceea fiind slujirea intereselor ţării. Poate e momentul cel mai potrivit să ne amintim de asemenea oameni, figuri proeminente ale istoriei şi culturii noastre naţionale.

Unul dintre aceste ilustre nume este Eudoxiu Hurmuzaki. Din fericire pentru vasluieni, instituţia noastră deţine 36 de volume din celebra "Colecţie Hurmuzaki".

Prin semnalarea existenţei acestei "comori de documente istorice" în biblioteca noastră dorim stimularea interesului pentru studiu şi cercetare, provocarea unui număr cât mai mare de utilizatori să o consulte. Demersul nostru este atât un exerciţiu de luciditate, cât şi un exerciţiu de admiraţie faţă de măreţia personalităţii lui E. Hurmuzaki şi importanţa Colecţiei Hurmuzaki. Suntem mândri că biblioteca judeţeană deţine Colecţia Hurmuzaki, pe care ne propunem să o ocrotim, cu speranţa că românii vor şti să-şi păstreze identitatea culturală şi spirituală.

Mulţumim domnului profesor Nicolae Ionescu pentru punctul de vedere al istoricului consacrat cu privire la locul şi rolul lui Eudoxiu Hurmuzaki în întreaga istoriografie românească şi în conştiinţa românilor.

Vasilica Grigoraş

I. VIAŢA ŞI OPERA LUI EUDOXIU HURMUZAKI

1. FAMILIA

Eudoxiu Hurmuzaki, cel care avea să devină mai târziu, unul dintre ctitorii istoriografiei româneşti moderne, eliberatorul Bucovinei şi artizanul vieţii parlamentare, s-a născut în toamna anului 1812, la 29 septembrie, în Cernauca, fiind cel de-al doilea fiu al boierilor Doxaki Hurmuzaki şi Ileana (Ilinca) Hurmuzaki (născută Murguleţ). Vornicul Doxaki Hurmuzaki (1782-1857), tatăl Hurmuzăkeştilor bucovineni, descendent dintr-o veche familie de boieri credincioşi ţării şi scaunului domnesc, a moştenit moşia Cernauca, situată la vreo 15 kilometri distanţă de Cernăuţi şi s-a strămutat acolo din Moldova, în anul 1804, dar a rămas şi supus moldovenesc, fiindcă avea moşii şi în partea Cotnarului din ţinutul Hârlăului. Doxaki Hurmuzaki a devenit bucovinean, însă nu a rupt legaturile cu Moldova, unde a primit ranguri boiereşti: căminar mai întâi, apoi vel agă pe la 1827, şi în cele din urmă, în 1856, un an înainte de a muri, mare vornic. Ilinca Hurmuzaki, mama lui Eudoxiu Hurmuzaki, a fost fiica stolnicului Iordachi Murguleţ, descendentă din vechea familie a Murguleţilor, înrudită cu familiile voievozilor Moldovei, Ieremia Movilă şi Vasile Lupu, cât şi cu cea a cronicarului Ion Neculce. Murguleţii stăpâneau în Bucovina moşia Mihalcea-Camena de lângă Cernăuţi.

Constantin, fratele mai mare al lui Eudoxiu Hurmuzaki, a fost jurist, om politic şi de stat al Moldovei. Gheorghe şi Alexandru (Alecu) au fost renumiţi publicişti şi redactori ai

ziarului “Bucovina”, iar între aceşti doi fraţi s-au născut surorile Eufrosina, mama poetului Dimitrie Petrino şi Elisaveta (Eliza, Săftica), căsătorită Sturdza. Nicolae Hurmuzaki era mezinul familiei. Cu toţii împreună au fost patrioţi ai neamului, educaţi în spiritul celor trei datorii: patria, limba şi biserica consemnate de bătrânul Doxaki în testamentul său. Fiii şi fiicele acestuia au apărut în toată strălucirea lor exemplară a slujirii de neam, evidenţiindu-se fiecare prin cariera care a îmbrăţişat-o şi activitatea pe care a desfăşurat-o.

2. ŞCOALA

Despre şcoala primară şi studiile liceale ale lui Eudoxiu Hurmuzaki nu există informaţii prea bogate. Unii cercetători amintesc despre Eudoxiu şi fratele Constantin că şi-au făcut studiile primare, gimnaziale şi liceale la Cernăuţi (1818-1830). Ceea ce se ştie sigur este faptul că, în septembrie 1830, Constantin şi Eudoxiu au plecat să se înscrie la Facultatea de drept a Universităţii din Viena şi şi-au încheiat studiile universitare în anul 1836, trecând cu bine toate examenele.

Şi fraţii mai mici, Gheorghe şi Alexandru le-au urmat exemplul continuându-şi studiile la aceeaşi universitate. În Viena fraţii Hurmuzaki au avut posibilitatea să-şi îmbogăţească cultura lor generală şi să facă cunoştinţă cu tot ce le oferea capitala Imperiului la mijlocul secolului al XIX-lea în materie de cultură şi civilizaţie, să însuşească bunele maniere în societate şi să acumuleze cunoştinţe strălucite în domeniul istoriei şi jurisprudenţei.

În timpul şederii în capitala austriacă, fraţii Hurmuzaki se interesau şi de starea politică a Moldovei.

3. ACTIVITATEA

După încheierea studiilor Eudoxiu intenţiona să devină funcţionar la Procuratura de Finanţe din Bucovina, dar nu se ştie sigur dacă a funcţionat la această instituţie.

În toamna anului 1838 activa la unul din tribunalele din Viena, în 1840 a fost admis să-şi facă practica la Tribunalul Schotten din Viena, iar în primăvara anului 1842 îl găsim în Moldova, la Iaşi, unde rămâne până în toamna anului 1843. Tatăl său, Doxaki îşi cheamă fiul la Iaşi pentru a pleda în procesele cu privire la recuperarea moşiilor acestuia din Moldova, rămase nedezbătute. Aici Eudoxiu s-a lovit de o muncă grea şi istovitoare, dar mai ales zadarnică şi ingrată, timp în care cunoaşte foarte bine cât de defectuoasă şi venală era justiţia moldovenească în timpul domniei principelui Mihail Sturdza şi pierde procesele familiei. Toate grijile pentru dezbaterea şi administrarea acestor părţi de moşii au rămas ulterior în seama fratelui Constantin, care se stabilise în Moldova.

În vara anului 1842, el face o călătorie la Constantinopol pentru a discuta cu guvernul turc şi Patriarhul problema tatălui său. Profită de această şedere scurtă şi consultă arhivele de acolo.

S-a întors la Viena în anul 1845 şi este înmatriculat ca student la Politehnică, unde în anii 1846-1847 a trecut examenul pentru anul doi, fiind înscris în anul 1848 ca membru în Legiunea Academică din Viena, unde nu se primeau decât tineri cu statut de studenţi. Nu este lipsit de importanţă să amintim ca în anul 1845, Eudoxiu se înscrie ca membru la Societatea juriştilor din Viena.

În perioada 1849-1852, Eudoxiu Hurmuzaki a petrecut trei ani în Bucovina, la Cernăuţi şi Cernauca, timp favorabil desfăşurării **activităţii ştiinţifice**. În anul 1852 îl găsim pe

Eudoxiu deja reîntors la Viena, absorbit total de preocupările arhivistice. Interesele de ordin istoric, politic şi cultural ale neamului său îl preocupau acum mai mult decât interesele personale. Opera ştiinţifică a lui Eudoxiu Hurmuzaki umbreşte oricare alte priorităţi. Importanţa ei pentru istoriografia românească este atât de mare, încât numele Hurmuzaki nu mai are nevoie de nici un titlu ştiinţific.

Munca lui Eudoxiu în arhive presupunea şi angajarea de copişti, atunci când el nu reuşea la transcrierea documentelor. Cât priveşte perioada vieneză a activităţii lui Eudoxiu sau călătoriile sale în alte oraşe ale Europei după anul 1853, acestea au determinat rezultatele sale arhivistice care s-au materializat în circa 6000 de documente descoperite şi copiate de prin diferite arhive. Fratele său Constantin l-a ajutat material în activitatea sa de cercetare, în munca migăloasă de transcriere a documentelor, dar mai ales în vizitele de studiu la arhivele din Viena, Berlin, Munchen şi chiar la cele din Sfântul Munte Athos.

Pentru meritele sale faţă de Bucovina, Eudoxiu Hurmuzaki a fost ales cetăţean de onoare al oraşelor Cernăuţi şi Câmpulung Moldovenesc.

Eudoxiu Hurmuzaki s-a stins din viaţa la 10 februarie 1874, în vârstă de numai 62 de ani.

Eudoxiu era un om vioi şi sociabil, ştia să se integreze în societatea în care trăia, să lege prietenii. Era prieten cu fraţii boieri Lascăr şi Alecu Rosetti, cu vistiernicul Nicolai Rosetti-Roznoveanu. Prin mijlocirea celor din familia Rosetti, Eudoxiu a cunoscut societatea influentă a boierilor din Moldova, ceea ce nu era un lucru lipsit de importanţă. La Cernăuţi sau Cernauca, Eudoxiu se simţea foarte bine în sânul familiei, bucurându-se de plăcerile vieţii patriarhale într-o atmosferă de destindere, cultură, muzică instrumentală şi corală românească şi străină în care tradiţiile şi obiceiurile vechi moldoveneşti se împăcau foarte bine

cu cele noi şi moderne, aduse în Bucovina de către fiii de boieri care erau trimişi sa-şi facă studiile în străinătate.

Pentru cei care se consideră datori cu ceva naţiunii, viaţa acestui mare istoric, gazetar şi om politic oferă preţioase norme de acţiune, la fel ca şi a întregii familii Hurmuzaki. Pe troiţa lui de la moşia bucovineană Cernauca, acolo unde românii se zbat uitaţi de noi, ca şi de autorităţi, stă scris "Aici odihneşte Eudoxiu Hurmuzaki, Liberatorul Bucovinei şi Marele Istoric Român". Sunt convinsă că români ca el mai sunt şi azi, iar munca lor va da roade la timpul potrivit.

II. COLECŢIA DE DOCUMENTE HURMUZAKI

Crezul vieţii sale, mărturisit de însuşi Eudoxiu Hurmuzaki este: *"Ocupaţiunea mea principală este exploatarea tuturor arhivelor ministeriale, îndeosebi a "Haus of und Staatsarchiv" pentru a scrie o istorie documentată a Moldo-Vlahiei, sau mai bine zis a naţiunii româneşti".*

După părerea istoricilor şi în baza corespondenţei familiei, principala activitate a lui Eudoxiu Hurmuzaki a constat în adunarea documentelor, strângerea materialului istoric din Arhivele din Viena, Budapesta, Cracovia, Lemberg, Innsbruck, Munchen, Stockholm, Paris, Veneţia, Milano, Roma, Vatican şi Constantinopol. Eudoxiu Hurmuzaki a cules documente cu privire la istoria românilor circa doisprezece ani, între anii 1846-1858, cu unele întreruperi.

Istoriografia românească are motiv să se mândrească cu acest "mare răscolitor de arhive", asemeni celor de mai târziu, în persoana unui B.P. Hasdeu sau N. Iorga.

In februarie 1874, Eudoxiu Hurmuzaki se stingea din viaţă, chiar atunci când Casa de Austria pregătea festivităţile pentru

celebrarea a 100 de ani de la anexarea Bucovinei. Autorităţile austriece puteau să sechestreze preţiosul fond de documente cu privire la istoria românilor, cu atât mai mult că la acea vreme începuseră deja pregătirile pentru sărbătorirea unui secol de la anexarea Bucovinei la Austria. Vigilenţa Hurmuzăkeştenilor a fost benefică şi salvatoare în acest sens.

După moartea lui Eudoxiu Hurmuzaki, documentele pe care le-a adunat au rămas în seama fratelui său Gheorghe Hurmuzaki, cu drept de moştenire, conform legislaţiei austriece. Documentele istorice au fost trecute în România de către acesta, depuse pentru început la Miclăuşeni, moşia din ţinutul Romanului, apoi transportate la Dulceşti, moşia Sturdzeştilor şi de aici la Bucuresti.

De teamă ca arhiva să nu fie confiscată, Titu Maiorescu, recent numit Ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice în Principatele Unite, întreprinde o călătorie la Cernăuţi. Preia arhiva lui Hurmuzaki şi o expediază în lăzi la Bucureşti. Aici, se înfiinţează o comisie de publicare formată din: D.A. Sturdza, Al. Odobescu, M. Kogălniceanu, T. Rosetti. Secretarul comisiei este numit Ion Slavici, care a dus greul publicării documentelor. B.P. Hasdeu a refuzat să facă parte din considerente politice. D.A. Sturdza devine şi reprezentantul lui Gh. Hurmuzaki în editarea documentelor, acesta din urmă renunţând la orice fel de despăgubire pentru cedarea manuscriselor.

Colecţia Hurmuzaki, culegere de documente privind **Istoria românilor** a fost publicată de Academia română, cuprinzând 45 de volume, din care 12 conţin documente adunate de E. Hurmuzaki. Academia Română a completat Colecţia Hurmuzaki cu multe alte documente suplimentare. Publicarea Colecţiei Hurmuzaki a început cu vol. al VII-lea, apărut în 1876 şi a continuat timp de aproape şapte decenii, până în 1942.

Documentele adunate de Eudoxiu Hurmuzaki care au intrat în Colecţie, având drept limite cronologice intervalul 1376-1818, au fost publicate, aşa cum am mai menţionat, în 12 volume, cu următoarea ordine şi respectiva îngrijire: VII (1876 - I. Slavici), VI (1878 – I. Slavici), II.1 (1880 – C. Esarcu, I. Slavici), IV.1 (1882 – I. Slavici), IV.2 (1884 - I. Slavici), V.1 (1885 - I. Slavici), V.2 (1886 – I. Slavici), III.2 (1888 - I. Slacici), II.1 (1891 – I. Slavici, VIII (1894 – I. Slavici), IX.1 (1897 - I. Slavici), IX.2 (1899 – I. Slavici). I. Slavici, secretarul responsabil al comisiei pentru publicarea documentelor, a depus o muncă enormă în sistematizarea documentelor şi pregătirea lor pentru tipar.

Colecţia Hurmuzaki i-a determinat pe istoricii din toate timpurile să poposească asupra uriaşului fond de documente. Nicolae Iorga scria: "Se poate zice că niciodată o dezvăluire de izvoare n-avusese un caracter aşa de măreţ prin proporţiile ei şi nu influenţase într-un chip aşa de hotărâtor, preschimbând tot, ca seria de volume care veşnicesc, înaintând necontenit, despicând negurile necunoaşterii, numele baronului Eudoxiu de Hurmuzaki". Tot la fel de frumos consemnează şi V. Bumbac " Umbra măreaţă a baronului Eudoxiu de Hurmuzaki veghează tăcut de un secol şi ceva la poarta istoriei".

Pentru a ne salva istoria şi neamul suntem datori să ne cinstim şi să urmăm modelele. În câmp psiho-sociologic, modelul este un tipar viu, care se fixează în subconştientul nostru şi răzbate prin noi, prin faptele noastre. Eudoxiu Hurmuzaki este un exemplu care nu numai că a schimbat istoria, dar a şi creat-o. Un om, o familie, a Hurmuzăkeştilor, care au schimbat istoria. Se pot scrie tone de pseudo-istorie şi pseudo-ştiinţă, şi uneori un singur om poate schimba întregul lor eşafodaj. Hurmuzaki a luptat când Bucovina era sub talpa austro-ungarilor şi a reuşit. Hurmuzaki, lider al mişcării naţionale, a reuşit să culeagă din

arhivele imperiului Austro-Ungar tone de documente referitoare la istoria noastră. Aproape întreaga istoriografie modernă este scrisă având la bază colecţia sa de documente. Despre munca lui titanică, D.A.Sturdza nota: ”Lucra de 30 de ani la istoria românilor, fără ca să arate ce tezaur păstra, fără ca să facă cunoscut cum le-a prelucrat. El nu s-a putut bucura în viaţă de laborioasele sale cercetări”. Erau peste 20.000 de pagini de manuscris, referitoare la perioada 1218-1818 din istoria românilor.

Istoricii apreciază că Eudoxiu Hurmuzaki a realizat prin devotament şi jertfă ceea ce Nicolae Bălcescu considera că nu ar putea fi decât rodul unei societăţi, care urma să grupeze pe cărturarii români cu preocupări istorice.

III. DOCUMENTELE HURMUZAKI ÎN COLECŢIILE BIBLIOTECII “NICOLAE MILESCU SPĂTARUL”- VASLUI

Colecţia de documente Hurmuzaki, publicată cu titlu de **DOCUMENTE privitoare la istoria românilor** există în Biblioteca Judeţeană Vaslui, din 17 iunie 1979 (dată consemnată în Registru inventar şi Registrul de mişcare a fondului – intrări), devenind astfel parte din fondul de publicaţii al bibliotecii. Din păcate colecţia nu este completă, ci cuprinde doar 36 de volume, care au fost achiziţionate de la Centrul de librării Bucureşti, Anticariatul nr. 9, la o valoare de 8650 lei.

Descrierea bibliografică a Colecţiei Hurmuzaki:

93(498) / D61

DOCUMENTE PRIVITOARE LA ISTORIA ROMÂNILOR / culese de Eudoxiu de Hurmuzaki . - Stabilimentul Grafic Socecu & Teclu, 1887-1942 (Bucuresci).

Vol . - (Colecţia Hurmuzaki).

Colecţia reprezintă prima serie din: Documente privitoare la istoria românilor.

Publicate sub auspiciile Academiei Române şi ale Ministeriului Cultelor şi Instrucţiunii Publice.

94(498)(093.2) 93(498)(093.2)

I. Hurmuzachi, Eudoxiu (culegere)

1. Istorie 2. România 3. Documente istorice 4. Documente de arhivă

Vol. 1

Partea 1 : 1199-1345 / culese, adnotate şi publicate de Nic Densuşianu. - 1887. - 895 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice. - 250.00 lei

Partea 2 : 1346-1450 / culese, adnotate şi publicate de Nic Densuşianu. – 1890 . - 104 p . - Vol. cuprinde şase tabele facsimile heliografice şi două apendice Documente slavone, însoţite de traduceri latine . - Vol. cuprinde Portretul lui Mircea cel Mare şi al fiului său Mihail, portret mural în biserica mânăstirii Cozia . - 250.00 lei

Supliment 1 : 1518-1780 / culese din diferite publicaţiuni şi din Biblioteca Naţională din Paris de Gr.G. Tocilescu, din Archivele Ministeriului Afacerilor Străine din Paris de A.I. Odobescu . – 1886 . - 1003 p . - Vol. cuprinde Portretul lui Ioan Nicolae Alexandru Mavrocordat Voevod . - 250.00 lei

Vol. 2.

Partea 1 : 1451-1575 / culese de Eudoxiu de Hurmuzaki . – 1891 . - 823 P . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Partea 2 : 1451-1510 / culese, adnotate şi publicate de Nic. Densuşianu . – 1891 . - 730 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Partea 3 : 1510-1530 / culese, adnotate şi publicate de Nic. Densuşianu . – 1892 . - 829 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice. - 250.00 lei

Supliment 1 : 1781-1814 / culese de A.I. Odobescu . – 1892 . - 755 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Vol. 3 : 1576-1599. – 1880 . - 600 p . - Vol. cuprinde portretul lui Mihai Vodă Viteazul . - 250.00 lei

Partea 2 : 1576-1600 . – 1888 . - 575 p . - Vol. cuprinde portretul lui Petru-Vodă Şchiopul . - 250.00 lei

Supliment 1 : 1709-1812 / culese de A.I. Odobescu . – 1889 . - 596 p . – Vol. cuprinde Documente din archivele Ministerului Afacerilor Străine din Paris . - Vol. cuprinde portretul lui Alexandru Ipsilant Voevod . - 250.00 lei

Supliment 2

Fascicola 1 : 1641-1703 / coordonate, adnotate şi publicate de Ioan Bogdan . – 1900 . - 312 p . - Vol. Cuprinde documente din arhive şi biblioteci polone . - 250.00 lei

Vol. 4

Partea 1 : 1600-1649 . – 1882 . - Vol. cuprinde portretul lui Matei Basarab Voievod . - 250.00 lei

Partea 2 : 1600-1650 . – 1884 . - 686 p . - Vol. cuprinde portretul lui Vasilie-Vodă-Lupul . - 250.00 lei

Supliment 1 : 1802-1849 / adunate, cordinate şi publicate de D.A. Sturdza, D.C. Sturdza, Octavian Lugoşianu . – 1891 . - 596 p . - Vol. cuprinde portretul lui Mihail Sturdza Voevod - 250.00 lei

Vol. 5

Partea 2 : 1650-1699 . - Stabilimentul Grafic Socecu & Teclu . – 1886 . – 406 p . - Vol. cuprinde portretul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu . - 250.00 lei

Supliment 1 : 1822-1838 / adunate şi coordonate de D.A. Sturdza, C. Colescu-Vartic . - Stabilimentul Grafic I.V. Socec . – 1894 . - 664 p . - Vol. cuprinde portretul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu . - 250.00 lei

Vol. 6 : 1700-1750 . – 1878 . - 697 p . - Vol. cuprinde portretul lui Dimitrie Cantemir . - 250.00 lei

Supliment 1 : 1827-1849 / adunate şi coordonate de D.A. Sturdza, C. Colescu-Vartic . - Stabilimentul Grafic I.V. Socecu . – 1895 . - 633 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Vol. 7 : 1750-1818 . - Stabilimentul în Arte Grafice Socecu, Sander & Teclu . – 1876 . - 585 p . - Vol. cuprinde portretul lui Dimitrie Cantemir. - 250.00 lei

Vol. 9

Partea 1 : 1650-1747 . - Stabilimentul Grafic I.V. Socecu . – 1897 . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Partea 2 : 1751-1796 : Stabilimentul Grafic I.V. Socecu . – 1899 . - Vol. cuprinde indice pentru Vol. VIII şi IX, p. 1 şi p. 2 . - 250.00 lei

Vol. 10 : Rapoarte consulare prusiene din Iaşi şi Bucureşti : 1763-1844 / adunate, adnotate şi publicate de Neculai Iorga . - Stabilimentul Grafic I.V. Socecu . – 1897 . - 694 p . - Vol. cuprinde portretul lui Alexandru Ipsilanti . - 250.00 lei

Vol. 11 : Acte din secolul al XVI-lea, relative la domnia şi viaţa lui Petru-Vodă Şchiopul : 1517-1612 / adunate, adnotate şi publicate de Neculai Iorga . - Stabilimentul Grafic I.V. Socecu . – 1900 . - 883 p. + XLIV + 2 f. facs . - Vol. cuprinde portretul lui Petru Şchiopul şi familia sa (1584), după o frescă la Galata . - 250.00 lei

Vol. 12 : Acte relative la războaiele şi cuceririle lui Mihai-Vodă Viteazul : 1594-1602 / adunate şi publicate de N. Iorga . - Stabilimentul Grafic I.V. Socecu. – 1903 . - Vol. cuprinde tabloul lui Mihai Viteazul la Curtea lui Rudolf al II-lea de Franz Francken II . - 250.00 lei

Vol. 13

[*Partea 1*] : Texte greceşti privitoare la isoria românească / culese şi publicate cu introducere şi indicele numelor de A. Papadopulos-Kerameus . - Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" . – 1909 . - 619 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

[*Partea 2*] : Scrieri şi documente greceşti privitoare la istoria românilor din anii 1592-1837 / culese şi publicate de A. Papadopulos-Kerameus . - Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" . – 1914 . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Vol. 14

Partea 1 : Documente greceşti privitoare la istoria românilor : 1320-1716 / publicate după originale, copiile Academiei Române şi tipărituri de N. Iorga . - Atelierele grafice Socec & Comp . – 1915 . - 705 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Partea 2 : Documente greceşti privitoare la istoria românilor : 1716 – 1777 / publicate după originale, copiile Academiei Române şi tipărituri de N. Iorga . - Atelierele grafice Socec & Comp . – 1915 . – 510 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Vol. 15

Partea 1 : Acte şi scrisori din arhivele oraşelor ardelene (Bistriţ, Braşov, Sibiu) : 1358-1600 / publicate după copiile Academiei Române şi tipărituri de N. Iorga . - Atelierele grafice Socec & Comp . – 1911 . - 775 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Partea 2 : Acte şi scrisori din arhivele oraşelor ardelene (Bistriţ, Braşov, Sibiu) 1601-1825 / publicate după copiile Academiei Române şi tipărituri de N. Iorga . - Atelierele grafice Socec & Comp . – 1913 . – 1263 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice - 250.00 lei

Vol. 16 : Corespondenţă diplomatică şi rapoarte consulare franceze : 1603-1824 / publicate după copiile Academiei Române şi tipărituri de Nerva Hodoş . - Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" . – 1912 . - 1265 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Vol. 17 : Corespondenţă diplomatică şi rapoarte consulare franceze : 1825-1846 / publicate după copiile Academiei Române şi tipărituri de Nerva Hodoş : Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" . – 1913 . - 586 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Vol. 18 : Corespondenţă diplomatică şi rapoarte consulare franceze : 1847-1851 / publicate după copiile Academiei Române şi tipărituri de Nerva Hodoş . - Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" . – 1916 . - 586 p . - Vol include şi un Apendice cuprinzând două documente din 1595 şi 1599 precum şi documente diplomatice ruseşti din 1817-1821 . - 250.00 lei

Vol. 19

Partea 1 : Corespondenţă diplomatică şi rapoarte consulare austriece : 1782-1797 / publicate după copiile Academiei Române de Ion I. Nistor : Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl" . – 1922 . - 916 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Vol. 21 : Corespondenţă diplomatică şi rapoarte consulare austriece : 1828-1836 / publicate după copiile Academiei Române şi tipărituri de Ion I. Nistor : Cartea Românească . – 1942 . - 726 p . - Vol. cuprinde cinci tabele litografice . - 250.00 lei

Eudoxiu Hurmuzaki - reprezentant de seamă al istoriografiei româneşti din secolul al XIX-lea (195 de ani de la naştere)

Aflat în capitala Imperiului Habsburgic, după absolvirea facultăţii, Eudoxiu Hurmuzaki întreprinde cercetări minuţioase în arhivele statului, adunând un material pe cât de abundent - peste trei mii de documente - pe atât de valororos. A participat la revoluţia de la 1848 din Bucovina, contribuind la redactarea programului revoluţionar intitulat „Petiţia Ţării," de la Cernăuţi, din 20 mai. S-a înscris apoi în Garda naţională din Viena şi devine în curând unul din fruntaşii luptei pentru autonomia Bucovinei, combătând cu succes încorporarea ei la Galiţia. Cînd Bucovina este organizată ca ducat condus direct de Curtea de la Viena, devine vicecăpitan (1862), apoi căpitan (1864-1874) al acestei provincii istorice. În 1872 este ales membru al Academiei Române şi în acelaşi an este distins cu titlul de baron, de către împăratul Franz Iosif.[1]

Eudoxiu Hurmuzaki a studiat cu acribie ştiinţifică arhivele vieneze cu privire la români, fiind un excelent editor de documente care au stat la baza monumentalei colecţii ce-i portă numele. A copiat peste 6.000 de documente, unele inedite, altele reproduse din diferite lucrări, acoperind perioada cuprinsă între a doua jumătate a secolului al XIV-lea şi sfârşitul epocii fanariote. Ele se referă, în special, la politica externă a Ţărilor Române, dar aduc şi numeroase mărturii străine despre dezvoltarea lor internă. Cele inedite provin în cea mai mare parte din arhivele aflate atunci pe teritoriul Imperiului Habsburgic, dar unele şi din

[1] Ştefan Ştefănescu, *Enciclopedia istoriografiei româneşti*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1978. p. 174.

Germania, Suedia, Franţa, Italia. Tot materialul rămâne în manuscris la moartea lui Hurmuzaki. De aceea, misiunea de a-l publica revine Academiei Române.[2] Între 1876-1899, documentele sunt publicate în 12 volume, sub titlul *Documente privitoare la Istoria Românilor*. Ele nu au apărut în ordine cronologică. Iniţial, s-au publicat izvoarele mai recente. Primul volum a apărut în 1876, de fapt volumul VII, se referea la anii 1750-1818, iar al doilea (VI), se referă la perioada cuprinsă între anii 1700-1750.

Munca de editare a documentelor Hurmuzaki nu s-a oprit în timpul vieţii sale. Colecţia sa a fost continuată de alţi istorici români care au cules din arhivele străine documente despre trecutul nostru. Dintre ei se remarcă Nicolae Densuşianu, care editează 6 noi volume (1887-1897), C. Esarcu, cu un volum de documente din arhivele italiene, publicat în 1894, Nicolae Iorga, editor de 8 volume între 1897-1918, Nerva Hodoş (3 volume între 1912-1916), Gr. Tocilescu, Al. Odobescu, D.A. Sturdza, C. Colescu-Vartic, I. Bogdan etc. Marea colecţie Hurmuzaki – care continuă şi astăzi- după modelul marelui editor – constituie, prin urmare, o imensă operă colectivă, un bogat tezaur de izvoare străine referitoare la istoria românilor. Documentele au fost editate cu deosebită grijă, cu tot aparatul critic necesar.

Având meritul de a fi iniţiat primul acest demers, E. Hurmuzaki ocupă un loc însemnat în istoriografia noastră modernă, el fiind şi un militant de frunte al propăşirii românilor în secolul al XIX-lea.[3].

Pentru Hurmuzaki, adunarea izvoarelor nu a fost un scop în sine. El a încercat ca pe baza lor să scrie o vastă *Istorie a*

---

[2] În 1874 s-a înfiinţat o comisie pentru publicarea documentelor. Era alcătuită din M.Kogălniceanu, Al. Odobescu, D.A. Sturdza, Th. Rosetti, secretar fiind Ioan Slavici.

[3] Lucian Boia , *Evoluţia istoriografiei române* , tipografia Universităţii Bucureşti, 1976, p. 143.

Românilor. Activitatea politică şi moartea timpurie l-au împedicat să-şi definitiveze opera. Părţile redactate au fost publicate postum, în limba germană, în cinci volume. În traducere românească apar doar primele trei, în 1879 şi 1900. Neterminată, realizată într-un spirit romantic, este inferioară colecţiei de documente. Primul volum se referă la secolele XII-XV, al doilea - cel mai valoros - este un istoric al Bisericii Române din Transilvania.Volumele III, IV şi V tratează istoria politică a Ţărilor Române de la 1600 la 1782, fiind în mare parte un comentariu conologic, în care relatarea evenimenţială precumpăneşte masiv în detrimentul interpretării documentelor adunate de marele învăţat .[4]

Aşadar, Eudoxiu Hurmuzaki a fost o personalitate remarcabilă a istoriografiei româneşti şi a vieţii politice din secolul al XIX-lea, identifcându-se cu aspiraţiile de afirmare a naţiunii române din epoca modernă.

prof. **Nicolae Ionescu –** Liceul „Mihail Kogălniceanu", Vaslui

[4] *Ibidem*,Vezi şi *Istoria Românilor vol.VII*, tom.I. *Constituirea României moderne (!821-1878)* coord.acad. Dan Berindei, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2003.

DOCUMENTE

privitóre la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki.

Publicate sub auspiciile Academiei Române şi ale Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii publice.

VOLUMUL I.

1199—1345.

BUCURESCI.

1887.

171357

DOCUMENTE

privitóre la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki.

Publicate sub auspiciile Academiei Române şi ale Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii publice.

VOLUMUL I.

PARTEA 2.

CU PORTRETULŪ LUI MIRCEA CELŪ MARE ŞI ALŪ FIULUI SĒŪ MIHAILŪ.

BUCURESCI.

1890.

171358

93/478
D 61.

DOCUMENTE

privitóre la

ISTORIA ROMÂNILOR

Urmare la colecţiunea lui

Eudoxiu de Hurmuzaki.

SUPLEMENT I.

VOLUMUL I.

1518—1780.

CU PORTRETUL LUI IOAN NICOLAE ALEXANDRU MAVROCORDAT VOEVOD.

DOCUMENTE

culese

din diferite publicaţiuni
şi din Biblioteca Naţională din Paris
de
Gr. G. TOCILESCU

din Archivele Ministeriului
Afacerilor Sráine din Paris
de
A. I. ODOBESCU

Publicate sub auspiciile Ministeriului Cultelor şi Instrucţiunei publice şi ale Academiei Romane.

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ
VASLUI

171.360.
NU SE ÎMPRUMUTĂ
ACASĂ

BUCURESCI
1886

96
96 71

DOCUMENTE

privitóre la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Iudoxiu de Hurmuzaki.

Publicate sub auspiciile Academiei Române și ale Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice.

VOLUMUL II.

PARTEA 2.

CU PORTRETULŬ LUI STEFANŬ VODĂ CELŬ MARE ȘI BUNŬ.

BUCURESCI.

1891.

171362

DOCUMENTE

privitoare la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki

Publicate sub auspiciile Ministeriului Cultelor și ale Academiei Române

Volumul XIV

DOCUMENTE GRECEȘTI

PRIVITOARE LA

ISTORIA ROMÂNILOR

PUBLICATE DUPĂ ORIGINALE, COPIILE ACADEMIEI ROMÂNE ȘI TIPĂRITURI

DE

N. IORGA

PARTEA II

1716–1777

BUCUREȘTI

1917

DOCUMENTE

privitoare la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki

Publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor şi al Instrucţiunii şi ale Academiei Române

Volumul XV

ACTE ŞI SCRISORI

DIN ARHIVELE ORAŞELOR ARDELENE

(BISTRIŢA, BRAŞOV, SIBIIU)

PUBLICATE

DUPĂ COPIILE ACADEMIEI ROMÂNE

DE

N. IORGA

PARTEA I

1358–1600

BUCUREŞTI

1911

171385

93(498)
A 61.

DOCUMENTE

privitóre la

ISTORIA ROMANILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki.

Publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor şi al Instrucţiunei Publice.

VOLUMUL VII.

1750 — 1818.

NU SE ÎMPRUMUTĂ ACASĂ
171.375.

BUCURESCĬ
1876

96